

Het nieuwe China

R.H. van Gulik — “Die Huisgenoot”, 24 november 1933

法官狄

RECHTERTIE.NL

© 2011

De studeerkamer van een oude Chinese geleerde was steeds omgeven door een zwijgende, plechtige eerbied. Daar lagen de boeken in keurige stapels gerangschikt op de rekken, en voor het raam stond de hoge schrijftafel, het gladde marmeren blad gedragen door de ranke, fijn besneden ebbenhouten stijlen. Op het tafelblad lag het schrijfgereedschap steeds klaar: het vel dun rijstpapier, het staafe inkt en de inktsteen, terwijl in een afzonderlijk vaasje de scherp-gepunte penselen stonden.

Reeds voor het begin van onze jaartelling werd het schrijfpenseel in China uitgevonden, en gedurende de vele eeuwen die sindsdien voorbij gingen werden de schrijfgereedschappen steeds meer volmaakt. Er werden hele boeken geschreven over de samenstelling van goede inktsoorten, over het juiste jaargetijde, waarin men de haren van vossen, wolven en hazen moest nemen om penselen te maken, over on-eindig veel soorten papier en over de verschillende soorten rots, waaruit men de inktstenen houwen moest. Deze voorwerpen werden opgenomen in de verering die men voor de literatuur zelve koesterde, en men noemde hen met de bloemrijke benaming „De Vier Kostbaarheden van het Studeervertrek.”

Zette de geleerde zich tot schrijven, dan legde hij eerst een sierlijk bewerkt tafeltje van niesteen op het papier, om zijn pols op te laten rusten, dat de letters niet zouden vlakken. Dan goot hij een paar druppels water op de inktsteen en wreef deze uit met het inktstaafe, totdat hij een hoeveelheid inkt verkregen had. Dan bevochtigde hij daarmee het penseel en schilderde met sierlijke halen, eerst langzaam, daarna vlugger, de elegante schrifttekens in lange rijen onder elkaar. Een dubbele porceleinen pot hield de wijn warm, en in een hoog, smal vaasje stond op de tafel nog een bloesemende tak of een boompje, een nuttige verpozing voor het oog. Immers de Chinese overlevering zegt, dat het kijken naar de natuurlijke harmonie van de bloembladen en takjes het schrift van de beschouwer verbetert...

Dit alles nu is zeer schoon en dichtertlik. Het is een wezenlijk deel van het oude China. De Keizer troonde als het geestelijke middelpunt in Peking, en vanuit dit verheven centrum cirkelden de steeds wijder wordende kringen van ambtenaren en mandarijnen, die allen letterkundigen waren. Immers wanneer men de literaire eksamens, die op gezette tijden in de hoofdsteden werden gehouden, met goed gevolg had afgelegd, dan kon iedereen, onverschillig uit welken stand, een plaats als bestuursambtenaar verkrijgen. Aldus was de lite-

ratuur een deel van het regeringsbestel. Men zal begrijpen, dat zij zich, aldus zorgvuldig beschut door de toegewijde zorg van de geletterde ambtenaren en door de bijgelovige eerbied van het volk, voortdurend verder van de levende taal verwijderde, en steeds moeilijker en ingewikkelder werd. De literaire taal, de zogenaamde *wen-li*, werd ten laatste een uiterst fijn, maar zeer moeilijk te hanteeren instrument, dat lange jaren van ingespannen studie vereiste, alvorens men het gebruiken kon. Zo bleef de literatuur, en daarmee de beschaving, besloten binnen de muren van de studeerkamer, waar zij een schone, maar op den duur helaas onvruchtbaren bloei genoot. De literatuur bleef het eigendom van een bevoorrechte en in zich zelf besloten klasse.

Toen in 1911 de reeds lang door algemene ontevredenheid ondergraven Keizerstroon eindelijk ineens stortte, beschouwde de jonge Chinese Republiek het als haar eerste taak de grondslagen te leggen voor een nieuw en groot China, een China, geschikt om de haar toekomstige plaats in te nemen in de rij van moderne grote mogendheden. Daartoe wilde men beginnen met zoveel mogelijk te leren van de Westerse beschaving. Voor een nieuw China was de oude Chinese cultuur alléén niet meer voldoende: zij moest worden aangevuld met al datgene dat het Westen bracht. Jonge studenten trokken in groten getale naar Europa en Amerika, studeerden aan de universiteiten en namen alles wat zij zagen goed in zich op. Zij zagen in, dat het van het allergrootste belang was, dat het intellectuele peil van het hele Chinese volk werd verhoogd. Het volk moet koeranten en boeken kunnen lezen, het moet worden losgerukt uit de kleine kring van egoïstiese belangen, en besef krijgen van de grote plicht tegenover het vaderland — het moet op de hoogte blijven met de voortijlende moderne tijd.

In China teruggekeerd, begonnen deze jongeren vol moed en geestdrift hun taak van de onderwijzing van het volk. Maar al spoedig ble-

Onlangs wist RechterTie.nl na lang zoeken eindelijk de hand te leggen op een artikel dat Van Gulik in 1933 publiceerde in een Zuid-Afrikaans tijdschrift. Dankzij Rethea Deetlefs van de University of Cape Town kunt u hier deze interessante verhandeling lezen over de taalkundige en politieke ontwikkelingen in het China van het begin van de vorige eeuw. Aan het eind vindt u een aantal aantekeningen en verwijzingen naar verdere informatie.

ken de moeilijkheden waarop zij stuitten schier onoverkomelijk. In de eerste plaats was daar de moeilijkheid van de schrijftaal. De enige officiële schrijftaal was nu eenmaal de oude *wen-li*, het vereerde, lastige idioom. Men kon toch niet van een gewone Chinese handwerksman verlangen, dat hij jaren besteedde aan de studie van de taal! Men begon met het overgrote aantal schrifttekens in te krimpen tot het hoogst noodzakelijke. Verder werd het oude, tijdrovende schrijfgereedschap vervangen door potlood en vulpen. Weliswaar verloor daarmee de Chinese kalligrafie haar charme: immers hoe kan men met de stijve pen de sierlijke halen van het lenig penseel nabootsen? Maar daar tegenover stond een enorme winst aan tijd. En de tijd, die in het oude China geen waarde had, was in het moderne China een uiterst kostbaar iets geworden. Ondanks deze veranderingen bleef de schrijftaal evenwel een weerbaar middel om alle nieuwe begrippen en ideeën in uit te drukken. Er moest een algemene revolutie in de schrijftaal tot stand komen. Met deze revolutie zal steeds de naam van de Nationale Universiteit te Peking (thans Peiping geheten) verbonden blijven: sinds het jaar 1916, toen Tsai Yuan-pei tot haar rector benoemd werd, heeft zij steeds een leidende rol gespeeld in de moderne literaire beweging. Aan het hoofd van de literaire fakulteit stond prof. Tsjen Toe-sioe. Deze had een tijdschrift gevestigd, *De Nieuwe Jeugd*, waarin geregeld tal van actuele vraagstukken werden behandeld. Nu was er vooral onder de Chinese studenten die in het buitenland vertoefden een beweging opgekomen, die de oude literaire taal geheel wilde afschaffen, en in stede daarvan wilde schrijven in de zogenaamde *pai-hua*, een idioom dat zeer dicht staat bij de moderne Noord-Chinese omgangstaal. Een van de leiders van deze beweging was Hoe Sje, nu professor in de filosofie aan de Kwang hwa-Universiteit te Shanghai, toenmaals nog student aan de Columbia-universiteit. Tsjen Toe-sioe sympathiseerde met deze denkbeelden en nam in 1915 enige artikels op van Hoe Sje in *De Nieuwe Jeugd*. Zelf publiceerde hij kort daarop drie stellingen, die de grondslag zouden vormen van de Literaire Revolutie. Deze luiden:

1. Laten wij de oude aristokratische literatuur afschaffen en laten wij een literatuur van het volk in het leven roepen.
2. Laten wij het classicisme laten varen en streven naar realisme.
3. Laten wij ons afwenden van een literatuur, die geïsoleerd is van het werkelijke leven, en laten wij een literatuur scheppen, die bestemd is voor alle lagen van de bevolking.

Deze stellingen ontmoetten grote tegenstand. Want men moet zich niet voorstellen, dat met de instelling van de Chinese Republiek al het oude ineens verdwenen was. Integendeel, het bleek in later jaren dat vele van de met de beste bedoelingen ingevoerde veranderingen zich toch niet konden blijven handhaven tegenover

de taaie kracht van het oude, door de tijd geheiligde. In deze, heden nog met onverminderde heftigheid voortdurende strijd tussen oud en nieuw, moet de kern worden gezien van alle huidige onenigheid en anarchie in China. Ten opzichte van de Literaire Revolutie was de Chinese intellectuele wereld dan ook verdeeld in twee kampen: de moderneren en de konservatieven. Bij de moderneren schaarden zich tal van bekende geleerden, als onder andere de beroemde taalkenner Tsjen Sjuan-toeng.

Dank zij de onvermoeide arbeid van Hoe Sje en enige andere voormannen won de moderne richting ondanks de vele venijnige aanvallen, die op haar werden gericht steeds meer veld. In 1917 verscheen in *De Nieuwe Jeugd* het eerste stuk in de moderne schrijftaal. Het was een vertaling door Hoe Sje van een novelle van Guy de Maupassant. Nu was een goed begin gemaakt, en in de volgende jaren kwamen er vele bekwame geleerden, en ook schrijvers, die zich uitsluitend van de *pai-hua* bedienden. Sindsdien heeft deze nieuwe, vereenvoudigde schrijftaal grote diensten bewezen. De oude Chinese klassieke boeken werden uitgegeven met een paraphrase in de *pai-hua*, zodat zij in breder kring konden worden gelezen en verstaan. Ook werden vele geschriften over hygiëne, over sport, over aardrijkskunde, over techniek en wat niet al, in de *pai-hua* verspreid. Dagbladen en tijdschriften begonnen meer en meer in de nieuwe taal te verschijnen.

Theoreties scheen een volkomen overwinning van de nieuwe schrijftaal nabij. Maar in de praktijk bleken er allerlei moeilijke punten te bestaan. De *pai-hua* was, bij voorbeeld, gebaseerd op de Noord-Chinese omgangstaal. Maar deze verschilt aanzienlijk van de tientallen dialekten in het Zuiden van China. Dus deze mensen, enige honderden miljoenen, zouden dan toch weer niet kunnen schrijven in een taal die hun gesproken idioom nabij kwam. Bovendien werd deze taalkwestie ten nauwste verbonden met de binnenlandse politiek. Ik zeide reeds hierboven, dat in China de strijd tussen oud en nieuw nog lang niet uitgevochten is. Niemand die enigszins met China en Chinese toestanden bekend is, verwondert zich hierover. Immers dit land is zo geweldig uitgestrekt, dat er tientallen van jaren nodig zijn, alvorens een algemene hervorming tot stand kan komen. In de Chinese geschiedenis zijn meerdere van dergelijke overgangperiodes bekend; soms duurden deze meer dan een eeuw. En hoeveel te meer dan nu, waar China nog zoveel groter is dan vroeger, en waar buitenlandse moeilijkheden de binnenlandse troebelen nog komen vermeerderen.

En dan nog: wil men hervormen, dan moet men eerst weten, hoe men moet hervormen. En deze vraag is in China juist even onopgelost als vijftien jaar geleden. Zij, die zoveel mogelijk tot het oude willen terugkeren, en zij die alles op westerse voet willen inrichten, staan scherp tegenover elkaar. De tegenstelling konservatief

en modern wordt nog ingewikkelder doordat er andere tegenstellingen, als van kommunisme en socialisme, bijkomen.

Zo verkeert China in die overweldigende staat van verwarring, waarvan niemand nog het einde voorspellen kan. De plaatselijke militaire machthebbers zijn alleen voor hun eigen geldbuidel bezorgd en doen in hun eigen gebied alles wat hun goed dunkt. Zij houden grote troepenmachten op de been, die teren op de bevolking en alleen worden gebruikt om de belangen van hun generaal te verdedigen. Van de bevelen van de Centrale Regering trekken zij zich niets aan. Deze Centrale Regering, onder leiding van Tsjiang Kai-sjek, is vol goede wil, maar zij is niet sterk genoeg om met vaste hand tegen het partikularisme op te treden. Dit partikularisme is een echt overblijfsel van het oude Konfucianistische regeringssysteem, met al zijn voor- en nadelen. De familie, het huisgezin vormt een vast aaneengesloten geheel. Kinderen hebben een aandoenlijke eerbied en offervaardigheid voor hun ouders. Herhaaldelijk heb ik arme Chinezen in het buitenland ontmoet, die elke moeizaam overgespaarde cent aan een oude moeder of vader in China stuurden.

Maar de keerzijde hiervan is, dat de belangstelling te veel tot de eigen nauwe gezichtskring beperkt blijft. Zo wordt ook tegenwoordig nog vaak een Chinees, die een hoge betrekking heeft gekregen, onmiddellijk overvallen door zijn hele familie, de meest verwijderde achterneven en oudooms inbegrepen, die niet anders verwachten dan dat hij hen allen onderhouden zal of winstgevende baantjes zal bezorgen. Dit familiebegrip nam de plaats in van het nationaliteitsbegrip. Verder dan genegenheid voor zijn familie, zijn dorp, hoogstens zijn district, reikten de gevoelens van een Chinees niet. Zo kwam het vroeger bij overstromingen wel voor, dat het ene dorp het water zodanig afdamde, dat het naburige dorp onderliep. Zij deden dit niet met opzet, maar alleen uit onverschilligheid.

Maar hierin is nu wel verandering gekomen. De spontaneïteit waarmee het Chinese volk de nationalistiese leer van de grote revolutionairen leide, dr. Soen Yat-sen, aanvaardde, bewijst wel dat zij ook ruimer idealen kunnen bevatten. Naar mijn inzien ligt juist de grote verdienste van de veel omstreden Soen Yat-sen hierin, dat hij het Chinese volk deze ruime idealen gegeven heeft. Het idee, in de eerste plaats, dat alle Chinezen tezamen één natie vormen en dat het de plicht van elke goede burger is, zijn beste krachten te geven om deze natie groot te maken.

Intussen is echter ook weer veel van wat Soen Yat-sen leerde in de huidige omstandigheden minder geschikt voor toepassing gebleken, zodat men nog steeds niet kan zeggen, dat een algemeen bruikbaar en praktisch uitvoerbaar hervormingsplan gevonden is. Wel is het in de laatste jaren aan ieder opmerkzaam beschou-

wer duidelijk geworden, dat geen enkel Westers systeem *in zijn geheel* in China kan worden toegepast. De toestanden daar zijn zo volkomen verschillend van alle elders bestaande, dat de oplossing in iets geheel nieuws moet liggen. Doch dit is nog niet gevonden, en elk heeft er zijn eigen mening over in welke richting het gezocht zal moeten worden.

Zo zijn wij dan ten slotte van de taalkwestie op de politiek gekomen. Er ware nog veel over het Nieuwe China te zeggen, maar de plaatsruimte gebiedt mij hier te eindigen.

De onvergankelijke schoonheid van de Chinese beschaving, tezamen met het roemrijke verleden dat China achter zich heeft, rechtvaardigt het vertrouwen, dat uit de tegenwoordige chaos en verwarring ten slotte een schone eenheid zal ontstaan. En dit is een geloof, dat velen die de Chinese cultuur hebben leren liefhebben en bewonderen, met mij zullen delen.

Aantekeningen en links (MH)

[De Vier Kostbaarheden van het Studeervertrek](#) – poëtische aanduiding van de vier paraferalia van de kalligrafie: penseel, papier, inkt en inktsteen.

[Wen-li](#) – de klassieke literaire Chinese schrijftaal.

[Tsai Yuan-pei](#) – rector van de Universiteit van Peking tijdens de [4 Mei-beweging](#), de eerste Chinese culturele revolutie in 1919.

[Tsien Toe-sioe](#) – voorman van de 4 Mei-beweging, later mede-oprichter van de Chinese Communistische Partij.

[De Nieuwe Jeugd](#) – revolutionair tijdschrift.

[Pai-hua](#) – vereenvoudigde schrijftaal.

[Hoe Sje](#) – voorvechter van taalherforming.

[Tsien Sjuan-toeng](#) – taalkundige, sterk voorstander van hervorming.

[Soen Yat-sen](#) – grondlegger van de Republiek China, oprichter van de [Kwomintang](#) (Chinese nationalistische partij).

高
羅
佩